

Sygn. akt IV CZ 111/14

POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSA Jacek Grela

w sprawie z powództwa Fundacji na rzecz Ochrony Konsumentów w Sieci
w G.

przeciwko T. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

o nakazanie i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 4 marca 2015 r.,

zażalenia strony powodowej

na postanowienie Sądu Okręgowego w G.

z dnia 25 września 2014 r.,

uchyła zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 września 2014 r. Sąd Okręgowy w G. odrzucił skargę kasacyjną powodowej Fundacji na rzecz Ochrony Konsumentów w Sieci w G. od wyroku tego Sądu z dnia 17 kwietnia 2014 r., którym zostało oddalone powództwo przeciwko T. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T. w sprawie o nakazanie zaprzestania stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych oraz o zasądzenie kwoty 3.240 zł. W ocenie Sądu, przy uwzględnieniu, że sprawa ma charakter sprawy o prawa majątkowe, a wartość przedmiotu zaskarżenia została oznaczona przez skarżącą na kwotę 3.240 zł, skarga kasacyjna – stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. – jest niedopuszczalna.

Zażalenie na to postanowienie, zawierające wniosek o jego uchylenie, powodowa Fundacja oparła na twierdzeniu, że roszczenia przewidziane w art. 12 ust. 1 pkt 1, 3 i 5 ustawy z dnia 20 września 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206 ze zm.) służą ochronie praw niemajątkowych, bo chociaż mają również wymiar ekonomiczny, nie wiążą się ściśle z mieniem lub majątkiem konsumenta, a tym bardziej organizacji, której celem statutowym jest ochrona interesów konsumentów. Powódka zarzuciła ponadto, że Sądy nie kwestionowały oznaczania przez nią wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia jedynie w powiązaniu z roszczeniem pieniężnym oraz podniosła, że nie żądano od niej wskazania tych wartości co do roszczenia o nakazanie pozwanej zaniechania stosowania nieuczciwych praktyk.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przewidziane w art. 398² § 1 k.p.c. ograniczenie dopuszczalności skargi kasacyjnej według kryterium wartości przedmiotu zaskarżenia dotyczy spraw o prawa majątkowe, a o charakterze – majątkowym lub niemajątkowym – sprawy decyduje jej przedmiot. Przedmiotem sprawy, w której legitymacja powódki opierała się na art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, było żądanie zaniechania takiej praktyki przez usunięcie z opublikowanego w Internecie regulaminu świadczenia usług drogą elektroniczną określonych klauzul (postanowień), a więc roszczenie przewidziane

w art. 12 ust. 1 pkt 1 tej ustawy a nadto żądanie zasądzenia kwoty 3.240 zł jako odpowiedniej sumy pieniężnej na określony cel społeczny, czyli roszczenie oparte na art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy.

W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że o tym, czy sprawa ma charakter majątkowy czy niemajątkowy decyduje charakter prawa realizowanego w toku postępowania, a więc majątkowy lub niemajątkowy charakter dobra będącego przedmiotem ochrony (por. m.in. postanowienia z dnia 8 marca 2007 r., III CZ 12/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 26, z dnia 23 stycznia 2008 r., V CZ 130/07, nie publ., z dnia 17 października 2008 r., I CSK 128/08, nie publ., z dnia 3 września 2009 r., I CZ 45/09, nie publ., z dnia 24 listopada 2009 r., V CSK 71/09, nie publ., i z dnia 24 listopada 2009 r., V CSK 71/09, nie publ.). Wbrew odmiennemu przekonaniu skarżącego, stanowisko Sądu Najwyższego stanowiące podstawę postanowienia z dnia 19 maja 2010 r., I CZ 121/09 (nie publikowane), jest miarodajne także przy ocenie charakteru niniejszej sprawy. Oceniając charakter spraw o uznanie za niedozwolone postanowień wzorca umowy (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c.) Sąd Najwyższy wyróżnił kategorię prawną ujmowaną jako zbiorowy interes konsumentów, który jest chroniony w drodze kontroli abstrakcyjnej, obejmującej wyłącznie wzorec umowy i treść jego postanowień, a nie postanowienia konkretnej umowy. Sprawy takie mają charakter majątkowy, gdyż kontrola wzorców umów pod tym kątem chroni ekonomiczne interesy konsumentów przez realizację równomiernej wymiany ekonomicznej pomiędzy przedsiębiorcą i konsumentami. Charakter tych spraw jest zbliżony do spraw opartych na twierdzeniu o dokonaniu nieuczciwej praktyki rynkowej, takiej jak niniejsza, w których postępowanie też nie jest ukierunkowane na ochronę konkretnego konsumenta w związku z zawartą umową, ale na ochronę grupy konsumentów w dziedzinie ich interesów ekonomicznych. Z tych względów chybione jest twierdzenie skarżącej, że o niemajątkowym charakterze prawa świadczy to, że „nie ma ono ścisłego, bezpośredniego związku z jakimkolwiek majątkiem”. Skarżąca nie wskazała żadnego prawa (dobra) niemajątkowego konsumentów mającego być przedmiotem ochrony w sprawie o usunięcie konkretnych postanowień regulaminu świadczenia usług przez pozwaną. Należy podkreślić, że o majątkowym charakterze tych praw

świadczy także to, że dochodzone przez powódkę roszczenia z tytułu nieuczciwej praktyki rynkowej ulegają przedawnieniu (art. 14 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r.).

Z tych względów zarzuty skarżącej skierowane przeciwko stanowisku Sądu Okręgowego o majątkowym charakterze sprawy należało uznać za nieuzasadnione. Pomimo to, odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie powołanej przez Sąd było przedwczesne.

Zgodnie z art. 398⁴ § 3 k.p.c. w sprawach o prawa majątkowe oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia jest formalnym wymaganiem skargi. Wymaganie to należy respektować bez względu na to, że w dotychczasowym postępowaniu sądy pierwszej i drugiej instancji nie wyegzekwowały prawidłowego oznaczenia wartości przedmiotu sporu w pozwie, ani wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji. Oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia jest konieczne dla oceny dopuszczalności skargi kasacyjnej; także z tego względu w ograniczonym zakresie mają tu zastosowanie przepisy dotyczące oznaczania wartości przedmiotu sporu i sprawdzania wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398²¹ w zw. z art. 368 § 2 k.p.c. oraz art. 19-24 i 25 § 1 k.p.c.).

Sąd Okręgowy od początku stał na stanowisku o majątkowym charakterze sprawy, które znalazło akceptację w postanowieniu Sądu Apelacyjnego z dnia 18 czerwca 2012 r. w przedmiocie właściwości rzeczowej sądu. Powódka wystąpiła z dwoma roszczeniami – pieniężnym o zapłatę 3.960 zł i niepieniężnym majątkowym o nakazanie zaprzestania nieuczciwych praktyk rynkowych, zarówno w pozwie, jak i apelacji, a następnie skardze kasacyjnej oznaczając wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia na kwotę odpowiadającą tylko roszczeniu pieniężnemu. W całym postępowaniu w toku instancji nie spotkało się to z właściwą reakcją Sądu, który nie wszczął procedury naprawczej, zmierzającej do oznaczenia wartości przedmiotu sporu, a następnie zaskarżenia, w sposób uwzględniający obydwa roszczenia. W rezultacie także w skardze kasacyjnej, w której wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony w całości, oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia wiąże się wyraźnie tylko z zaskarżeniem orzeczenia w części obejmującej żądanie pieniężne, pozostała natomiast nieoznaczona wartość przedmiotu zaskarżenia w zakresie drugiego żądania. Jeżeli skarga kasacyjna

dotknięta jest brakiem formalnym, wymagane jest wdrożenie przez sąd drugiej instancji procedury naprawczej, a odrzucenie skargi może nastąpić dopiero w wypadku nieusunięcia braków (art. 398⁴ § 3 w zw. z art. 398⁶ § 1 k.p.c.). W obecnym stanie sprawy pozostaje nieoznaczona cała wartość przedmiotu zaskarżenia, co nie pozwala na stanowcze rozstrzygnięcie o dopuszczalności skargi według tego kryterium (art. 398² § 1 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie, na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.